

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 13.11.1969, sp. zn. 6 Cz 47/69, ECLI:CZ:NS:1969:6.CZ.47.1969.1

Číslo: 52/1970

Právní věta: Organizací odpovědnou za škodu vzniklou učni pracovním úrazem je - nejde-li o úraz, k němuž došlo v učňovské škole řízené a spravované národním výborem - především organizace, u které je učeň v učebním poměru a která sama zcela nebo částečně provádí jeho výchovu. Nezáleží na tom, na kterém pracovišti došlo k úrazu, ale na tom, kdo v době úrazu prováděl výchovu učně. Uplatňuje-li učeň nárok na odškodnění pracovního úrazu proti organizaci, u níž je v učebním poměru, musí tato organizace prokázat, že se úraz stal při odborném výcviku prováděném jinou organizací, na niž přešly i povinnosti vyplývající z učebního poměru, nebo v učňovské škole řízené a spravované národním výborem. V takovém případě je třeba poučit účastníky o jejich právu navrhnout, aby organizace, která v době úrazu prováděla výcvik učně, přistoupila do řízení jako další účastník.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 13.11.1969

Spisová značka: 6 Cz 47/69

Číslo rozhodnutí: 52

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody v pracovním právu, Učební poměr

Předpisy: 66/1965 Sb. § 43

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 52/1970 sb. rozh.

Organizací odpovědnou za škodu vzniklou učni pracovním úrazem je - nejde-li o úraz, k němuž došlo v učňovské škole řízené a spravované národním výborem - především organizace, u které je učeň v učebním poměru a která sama zcela nebo částečně provádí jeho výchovu, a jen výjimečně jiná organizace, která převzala jeho výchovu a tím i povinnosti vyplývající pro organizaci z učebního poměru, popř. jiná organizace, která provádí ve svém odborném učilišti jako výchovném celku vyučování odborným a všeobecně vzdělávacím předmětům a mimoškolní výchovu učně. Nezáleží na tom, na kterém pracovišti došlo k úrazu, ale na tom, kdo v době úrazu prováděl výchovu učně.

Uplatňuje-li učeň nárok na odškodnění pracovního úrazu proti organizaci, u níž je v učebním poměru, musí tato organizace prokázat, že se úraz stal při odborném výcviku prováděném jinou

organizací, na niž přešly i povinnosti vyplývající z učebního poměru, nebo v učňovské škole řízené a spravované národním výborem. V takovém případě je třeba poučit účastníky o jejich právu navrhnout, aby organizace, která v době úrazu prováděla výcvik učně, přistoupila do řízení jako další účastník, popř. aby vstoupila do řízení na místo žalované organizace.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 13. 11. 1969, [6 Cz 47/69.](#))

Žalobce se dožadoval odškodnění pracovního úrazu, který utrpěl dne 28. 4. 1966 jako učeň žalovaného. Žalovaný namítal především, že za tento úraz neodpovídá, protože neprováděl výchovu žalobce jako učně. Jeho výchova se sice prováděla v závodě, který patřil žalovanému, avšak výchovu učňů podle názoru žalovaného prováděl Důl P., jehož instruktoři zajišťovali výchovu učňů.

Okresní soud v Ostravě zamítl žalobu rozsudkem ze 14. 6. 1967 s odůvodněním, že výchovu žalobce jako učně prováděl ve smyslu § 43 odst. 1 vl. nař. č. 66/1965 Sb. Důl P. a že tedy žalovaný neodpovídá za úraz žalobce.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že byl rozsudkem okresního soudu v Ostravě porušen zákon a zrušil jej.

Z odůvodnění:

Okresní soud zamítl žalobu, když dospěl k závěru, že žalovaný Důl R. Ř. jakožto právní nástupce Dolu P. C. není v tomto sporu věcně legitimován, neboť v době úrazu byl žalobce v učebním poměru na Dole P. a úraz se mu přihodil při odborném výcviku, který provádělo učiliště tohoto dolu. Ke změně původní učební smlouvy mezi žalobcem a Dolem P. C. došlo prý vzájemnou dohodou účastníků, podle které byl žalobce od 1. 8. 1965 převeden na odborné učiliště Dolu P. jako učeň tohoto dolu; podle § 43 odst. 1 vl. nař. č. 66/1965 Sb. odpovídá proto za úraz žalobce Důl P. a nikoli žalovaný.

Pro tento závěr není však opory ve skutkovém zjištění okresního soudu. Podle výpovědi žalobce jako účastníka řízení a zejména podle zjištění učiněného okresním soudem z občanského průkazu žalobce pracoval žalobce od 1. 8. 1965 na odborném učilišti Dolu P., když před tím pracoval na odborném učilišti Dolu P. C. V době, kdy došlo k této změně, platil ještě § 8 odst. 1 zák. č. 89/1958 Sb., podle něhož i bez souhlasu učně mohlo dojít ke změně učebního poměru v tomto smyslu, že do práv a povinností podniku, který uzavřel učňovskou smlouvu, vstoupil jiný podnik (§ 221 odst. 1 zák. práce). Bylo proto povinností okresního soudu, aby především zkoumal, zda nedošlo ke změně učebního poměru podle shora citovaného ustanovení v tom smyslu, že do práv a povinností vyplývajících z učebního poměru založeného mezi účastníky učební smlouvou z 27. 11. 1962 vstoupil dnem 1. 8. 1965 Důl P. Nešlo-li o změnu učebního poměru podle citovaného ustanovení, mohlo dojít ze strany Dolu P. C. k zabezpečení výchovy žalobce jako hornického učně na Dole P., který by v tomto případě plnil vůči žalobci po dobu jeho výchovy povinnosti vyplývající z učebního poměru (§ 5 odst. 2 a § 24 odst. 4 zák. č. 89/1958 Sb., nyní § 218 a 229 odst. 2 zák. práce).

Spolehlivá zjištění skutečnosti nezbytných pro posouzení, zda v době úrazu prováděl výchovu žalobce Důl P. C. jako smluvní partner tohoto učebního poměru nebo Důl P., u něhož Důl P. C. zabezpečil toliko odbornou výchovu žalobce, má rozhodující význam pro posouzení odpovědnosti žalovaného za škodu uplatňovanou v tomto sporu z hlediska právní úpravy obsažené v § 43 odst. 1 vl. nař. č. 66/1965 Sb.

Základní zásada, že za škodu způsobenou pracovním úrazem odpovídá organizace, u níž byl pracovník v době úrazu v pracovním poměru (§ 190 odst. 1 a § 231 zák. práce), by mnohdy neodpovídala podmínkám, v nichž po dobu trvání učebního poměru probíhá výchova učňů. Proto stanoví § 43 odst. 1 vl. nař. č. 65/1965 Sb., že učňům odpovídá za škodu, která jim vznikla při

výchově k povolání nebo v přímé souvislosti s ní, organizace, která výchovu učně prováděla v době, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; vznikla-li škoda v učňovské škole řízené a spravované národním výborem, odpovídá za ni tento národní výbor. Toto ustanovení je třeba vykládat v souvislosti s ustanoveními § 24 a násl. zák. č. 89/1958 Sb. (učňovského zákona) a § 229 zák. práce, která upravují organizaci výchovy učňů. Podle těchto ustanovení provádí organizace komplexní výchovu učňů zásadně v odborném učilišti jako výchovném celku. V takovém učilišti a v ostatních zařízeních organizace se provádí odborný výcvik, vyučování odborným a všeobecně vzdělávacím předmětům a mimoškolní i mimopracovní výchova učňů. V tomto případě nemůže vzniknout pochybnost o odpovědnosti organizace za škodu vzniklou pracovním úrazem učně.

Nejsou-li v organizaci podmínky k zřízení odborného učiliště jako výchovného celku, provádí se odborný výcvik, popř. mimopracovní výchova učňů, v učňovských střediscích zřizovaných a spravovaných podniky nebo na vhodných pracovištích podniku a vyučování odborným a všeobecně vzdělávacím předmětům, popř. mimoškolní výchova, v učňovské škole nebo v jiném podniku. Ani v tomto případě nevznikají pochybnosti o tom, že za pracovní úraz, který učeň utrpěl při odborném výcviku nebo při mimopracovní výchově, odpovídá organizace, u níž je učeň v učebním poměru, kdežto za pracovní úraz, který učeň utrpěl při vyučování nebo při mimoškolní výchově prováděných učňovskou školou, odpovídá národní výbor, který tuto školu řídí a spravuje, popř. jiná organizace, která tuto část výchovy učně provádí (zde půjde zpravidla o organizaci, která má odborné učiliště jako výchovný celek, v němž se provádí též vyučování odborným a všeobecně vzdělávacím předmětům a mimoškolní výchova učňů).

Nemůže-li organizace vytvořit podmínky k úspěšnému provedení odborného výcviku učňů pro určitý obor, zabezpečí jejich výchovu v jiné organizaci, která v takovém případě plní vůči učni po dobu jeho výchovy povinnosti vyplývající z učebního poměru. To znamená, že učeň zůstává i nadále v učebním poměru v organizaci, s níž uzavřel učební smlouvu, a jen povinnosti této organizace přecházejí přímo ze zákona na organizaci, která výchovu učně převzala; na tuto organizaci přecházejí tedy povinnosti uvedené v § 218 zák. práce, tj. i povinnost zajišťovat učni bezpečnost a ochranu zdraví při práci a z ní vyplývající odpovědnost za škodu podle § 43 odst. 1 vl. nař. č. 66/1965 Sb.

Z těchto ustanovení tedy plyne, že jako organizace odpovědná za pracovní úraz učně přichází v úvahu především organizace, u které je učeň v učebním poměru a která sama zcela nebo částečně provádí jeho výchovu, a jen výjimečně jiná organizace, která převzala jeho výchovu a tím i povinnosti vyplývající z učebního poměru, popř. jiná organizace, která ve svém odborném učilišti jako výchovném celku provádí jen vyučování odborným a všeobecně vzdělávacím předmětům a mimoškolní výchovu učně; utrpěl-li učeň úraz v učňovské škole řízené a spravované národním výborem, odpovídá za něj tento národní výbor. Pro posouzení odpovědnosti organizace za pracovní úraz je rozhodující, zda se úraz stal při výchově učňů prováděné organizací, u níž je poškozený učeň v učebním poměru, nebo při výchově prováděné jinou organizací, popř. učňovskou školou spravovanou národním výborem. Nezáleží na tom, na kterém pracovišti došlo k úrazu, ale na tom, kdo v době úrazu prováděl výchovu učně. Organizace provádějící výchovu učňů - ať již vlastních nebo jiných organizací - ve svém odborném učilišti jako výchovném celku, v učňovských střediscích nebo na vhodných pracovištích podniku odpovídá učni za škodu, i když k jeho úrazu došlo při praktickém výcviku prováděném na pracovišti jiné organizace nebo při vyučování prováděném v areálu jiné organizace, popř. při exkursích a prohlídkách u jiných organizací.

Zabezpečení výchovy učňů v jiné organizaci je věcí dohody mezi organizacemi. Uplatňuje-li proto učeň nárok na odškodnění pracovního úrazu proti organizaci, u níž je v učebním poměru, musí tato organizace prokázat, že se úraz stal při odborném výcviku prováděném jinou organizací, na niž přešly i povinnosti vyplývající z učebního poměru, nebo v učňovské škole řízené a spravované národním výborem. V takovém případě musí ovšem soud prvního stupně řádně poučit účastníky o jejich právu navrhnout, aby organizace, která v době úrazu prováděla výcvik učně, přistoupila do

řízení jako další účastník, popř. aby vstoupila do řízení na místo žalované organizace (§ 5, 92 odst. 1 a 2 o. s. ř.).

V projednávané věci - vzhledem k tvrzení žalobce, že se od 1. 8. 1965 učil na odborném učilišti Dolu P., kde pobíral též mzdu (odměny), že však v době úrazu se praktická výuka prováděla na učňovském úseku závodu M., patřícího k Dolu P. C. - se měl okresní soud zaměřit na objasnění právního vztahu mezi žalobcem a Dolem P., zejména na zjištění, zda na tuto organizaci přešly povinnosti vyplývající z učebního poměru ve smyslu § 229 odst. 2 zák. práce, zda tedy Důl P. převzal výchovu žalobce jako učně. Bylo proto nezbytné zjistit obsah dohody mezi dolem P. C. a Dolem P. o zabezpečení, popř. převzetí výchovy učňů a konkrétně žalobce. Jestliže by se prokázalo, že výchovu žalobce převzal Důl P., odpovídá za úraz žalobce; jestliže by se to neprokázalo, odpovídá Důl P. C.

Z uvedeného vyplývá, že okresní soud rozhodl na základě neúplně a nedostatečně objasněného skutkového stavu, čímž porušil zákon v ustanoveních § 6, 120 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 43 odst. 1 vl. nař. č. 66/1965 Sb.